

DRUHÁ ČASŤ

Premiľčanie práva na náhradu škody a na bezdôvodné obohatenie /vybrané výkladové a aplikačné problémy/

Genéza problémov vzťahu Občianskeho zákonníka a Obchodného zákonníka (§ 261 OBZ)

Podstata problému: **čím sa spravujú zmluvy medzi osobami uvedenými v odseku 1 a 2 § 261 OBZ ktoré nie sú upravené v OBZ a sú upravené ako zmluvné typy v OZ ?**

Vládny návrh OBZ vychádzal z § 1 ods. 2:

*(2) právne vzťahy upravené v odseku 1 sa spravujú ustanoveniami tohto zákona. Ak niektoré otázky nemožno riešiť podľa týchto ustanovení, **riešia sa podľa predpisov občianskeho práva**. Ak ich nemožno riešiť ani podľa týchto predpisov, posúdia sa podľa obchodných zvyklostí, a ak ich niet, podľa zásad na ktorých spočíva tento zákon.*

Poslanecká iniciatíva doplnila text návrhu ustanovenia § 261 o nový odsek 6 (teraz 9), podľa ktorého zmluvy medzi osobami uvedenými v § 261 ods. 1 a 2, ktoré sú upravené ako zmluvné typy v OZ „**sa spravujú iba ustanoveniami Občianskeho zákonníka**“.

Dôsledok – nejednotné chápanie vzťahu OZ a OBZ:

- a) Zmluvný typ upravený len v OZ, ak sa použije v obchodných vzťahoch spravuje sa OZ nielen táto zmluva ale celý záväzkový vzťah ňou založený. Teda napr. Aj premlčanie.
- b) OZ sa spravuje len zmluva a všetko ostatné, teda aj premlčanie sa spravuje OBZ lebo ide o obchodnoprávny vzťah.

Novela uskutočnená zákonom č. 530/2003 Z. z.:

Použitie OZ sa obmedzuje len na **zmluvy upravené ako zmluvné typy vo všeobecných predpisoch občianskeho práva**.

Novela uskutočnená zákonom č. 432/2004 Z. z.:

Zmluvy ktoré nie sú upravené v OBZ a sú upravené ako zmluvné typy v OZ **spravujú sa príslušnými ustanoveniami o tomto zmluvnom type v OZ a týmto zákonom** (rozumej Obchodným zákonníkom).

Z toho je zrejmé, že napr. Premlčanie sa v týchto prípadoch spravuje OBZ.

I.

5.

Premičania práva na náhradu škody

A) Začiatok plynutia premlčacej doby (dĺžka a charakter)

1. Všeobecné pravidlo (§ 393 OBZ):

*(1) Pri právach vzniknutých z porušenia povinnosti začína premlčacia doba plynúť **dňom, keď bola povinnosť porušená**, ak nie je pre premlčanie niektorých týchto práv ustanovená osobitná úprava.*

Osobitná úprava pri práve na náhradu škody.

6.

2. Dĺžka a začiatok plynutia premlčacej doby pri práve na náhradu škody v OZ a OBZ:

- Subjektívna premlčacia doba:

a) Dĺžka

OZ (§ 106) – 2 roky (všeobecná premlčacia doba 3. roly)

OBZ (§ 397 – 4. roky (všeobecná premlčacia doba 4. roky)

b) Začiatok plynutia

OZ (§ 106 ods. 1) – spája sa so skutočnou vedomosťou poškodeného o škode a o tom, kto za ňu zodpovedá.

OBZ (§ 398) – spája sa so skutočnou vedomosťou poškodeného o škode a o tom, kto za ňu zodpovedá alebo keď sa poškodený mohol dozvedieť o týchto skutočnostiach.

7.

- Objektívne obmedzenie premlčacej doby:

a) Dĺžka

OZ – 3 roky, ak ide o škody spôsobené úmyselne 10 rokov

OBZ – 10 rokov

b) Začiatok plynutia

OZ (§ 100 ods. 2) – dňom keď došlo k udalosti, z ktorej škoda vznikla

OBZ (§ 398) – dňom porušenia povinnosti

8.

3. Problémy súvisiace s premlčaním práva na náhradu škody

a) Viazanosť objektívnej premlčacej doby len na **udalosť** (resp. porušenie povinnosti) z ktorej škoda vznikla alebo má k tomu pristúpiť aj **vedomosť** o nároku, povinnom subjekte a o predmete nároku.

b) Má ísť o **faktickú vedomosť** poškodeného alebo postačí aj skutočnosť, že subjekt o svojom uplatniteľnom práve **mohol alebo mal vedieť**.

9.

B. Premlčanie práva na náhradu škody upravenej len v Občianskom zákonníku

Obchodnoprávny vzťah sa spravuje OZ na základe

§ 1 ods. 2 OBZ

*(2) Právne vzťahy uvedené v odseku 1 sa spravujú ustanoveniami tohto zákona. Ak niektoré otázky nemožno riešiť podľa týchto ustanovení, **riešia sa podľa predpisov občianskeho práva**. Ak ich nemožno riešiť ani podľa týchto predpisov, posúdia sa podľa obchodných zvyklostí, a ak ich niet, podľa zásad, na ktorých spočíva tento zákon.*

10.

Ide napr. o náhradu škody spôsobenej: prevádzkovou činnosťou (§ 420a OZ); okolnosťami ktoré majú pôvod v povahe prístroja alebo inej veci, ktoré sa pri plnení záväzku použili (§ 421a OZ); prevádzkou dopravných prostriedkov (§ 427 a nasl. OZ); zvlášť nebezpečnou prevádzkou (§ 432 a nasl. OZ).

Problém:

11.

- aplikácia OZ v celom rozsahu (vrátane premlčania) alebo
- aplikácia OZ na podmienky vzniku nároku na náhradu škody
- aplikácia OBZ na všetko ostatné (napr. rozsah náhrady škody, premlčanie).

Riešenie:

- **charakter vzťahu** (kvalifikačné kritéria - § 261 OBZ)
- právo na náhradu škody je **právom obligačným**

§ 387 ods. 2 OBZ

(2) Premlčaniu podliehajú všetky práva zo záväzkových vzťahov s výnimkou práva vypovedať zmluvu na dobu neurčitú.

C. PROBLEMATICKÝ § 757 OBZ

§ 757

12.

*Pre zodpovednosť za škodu spôsobenú porušením **povinnosti ustanovených týmto zákonom** platia obdobne ustanovenia § 373 a nasl.*

Napr.: neoprávnené užívanie obchodného mena (§ 12 ods. 2 OBZ); porušenie zákazu konkurencie (§ 65 OBZ); porušenie povinnosti dodržiavať pravidlá hospodárskej súťaže (§ 44 OBZ) a to nielen vo forme nekalej súťaže upravenej v OBZ (§ 44 a nasl.) ale aj na všetky formy nedovoleného obmedzovania hospodárskej súťaže, ktoré sú na základe odkazu v § 42 ods. 2 OBZ upravené v osobitnom zákone (zákon č. 136/2001 Z, z, o ochrane hospodárskej súťaže; prezradenie dôverných informácií získaných pri uzavieraní zmluvy (§ 271 OBZ).

Možnosti riešenia:

13.

a) Striktný gramatický výklad. Dôsledok - rozštiepenie deliktnej zodpovednosti v obchodných vzťahoch.

b) Rešpektovanie toho, že:

- Ide o **obchodnoprávny vzťah**

- Právo na náhradu škody je **právom obligačným**

14.

Rozhodovanie súdov:

Doterajšiu situáciu vystihuje Nález ÚS SR z 12. apríla 2016, sp. zn. II. ÚS 637/5015-37.

Riešenie:

15.

a) Novela § 757

b) § 757 vykladať reštriktívne, t. j. aplikovať len právnu úpravu náhrady škody upravenú v OZ a nie aj právnu úpravu premlčania, či ďalšie právne inštitúty.

c) Odvážnym výkladom dôjsť k rozšíreniu aplikácie § 757 aj nad rámec povinností ustanovených OBZ.

II.

16.

PREMLČANIE PRÁVA NA VYDANIE BEZDÔVODNÉHO OBOHATENIA V OBCHODNÝCH VZŤAHOCH

1. Problém: V akom režime sa premlčuje právo na vydanie bezdôvodného obohatenia (OZ – OBZ).

Ide o **špecifický vzťah medzi OZ a OBZ** čo vyplýva z nasledujúceho:

a) Inštitút bezdôvodného obohatenia upravuje OZ (§ 451až 459) a táto úprava sa použije aj na obchodné vzťahy.

b) OZ má osobitnú úpravu **začiatku a dĺžky** plynutia dvojročnej premlčacej doby pre právo na vydanie bezdôvodného obohatenia (§ 107 ods. 1 a 2).

c) OBZ má **ucelenú (komplexnú) nie doplnkovú** právnu úpravu premlčania (§ 387-408).

2. Východisko riešenia:

17.

a) Závazok z titulu bezdôvodného obohatenia, ak spĺňa kvalifikačné kritéria (§ 261 OBZ) **je obchodnoprávnym vzťahom.**

b) Aplikácii OZ (§ 107 ods. 1 a 2) bráni **interpretačné pravidlo § 1 ods. 2 OBZ.**

c) Aplikáciu OZ nemožno oprieť ani o § 397 OBZ v mysle ktorého **ak zákon neustanovuje pre jednotlivé práva inak, je premičacia doba štyri roky.**

3. Judikatúra: dlho nejednotná

18.

Rozhodujúce rozsudky:

- **Najvyšší súd SR** z 26 februára 2004, sp. zn. 4 Obo 57/03: *Nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia, ktorý vznikol z neplatnej zmluvy sa premičuje v štvorročnej lehote podľa § 397 OBZ.*
- **Ústavný súd SR** v náleze z 13. decembra 2005, sp. zn. IV. ÚS 214/04 akceptoval aplikáciu OBZ.
- Ešte v októbri 2005 Najvyšší súd ako súd dovolací odmietol aplikáciu premičacej lehoty v zmysle OBZ (rozsudok z 27. októbra 2005, sp. zn. 3 Obdo 5/2005).
- **Rozsudok NS SR** z roku 2010 (sp. zn. I. Obdo V 5/2008) – odôvodnenie.

19.

4. Využívanie, či zneužívanie duálnej právnej úpravy (OZ, OBZ) ?

Sporný článok zmluvy:

*Vo veciach, ktoré nie sú upravené touto zmluvou sa zmluvné strany **riadia príslušnými ustanoveniami OBZ, OZ a inými všeobecne záväznými právnymi predpismi.***